

Fier-gazet

Dat er lokaal een schat aan erfgoed in alle maten en soorten aanwezig is, is alom geweten. Maar dat gemeentes ook bruisen van niet-tastbaar erfgoed is vaak nog een onontdekt gegeven. Of het nu gaat om achter de schermen of lokaal gemeengoed: gebruiken, kennis en praktijken met wortels in het verleden worden dagdagelijks gekoesterd en doorgegeven van de ene inwoner op de volgende.

Tweemaandelijks gaat een heemkundige op onderzoek uit in zijn eigen gemeente aan de hand van een 10-tal vragen. Leven en beleven met wortels in het verleden en een blik op de toekomst staan centraal. Welk immaterieel erfgoed leeft er in jouw gemeente en wat betekent dat voor de lokale erfgoedwerkers? Laat je inspireren!

Zin om zelf in deze rubriek te verschijnen? Mail naar daphne.maes@heemkunde-vlaanderen.be.

HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL

DEZE EDITIE HEEMKUNDIGE KRING SCILLA VZW

Reporters ter plaatse: Patrick Anthoni, voorzitter, Paul Vekemans, hoofdmedewerker midzomernacht, Daphné Maes en Nell Boeykens | www.scilla.be

Het niet-tastbaar erfgoed waar Scilla zelf een actieve rol in speelt ...

Scilla is in het hele culturele leven actief, maar het meest in de mondelinge traditie, verhalen die van generatie op generatie in Schilde werden doorgegeven. De bron zijn gesprekken van vaders en nonkels Vekemans, die honderduit konden vertellen tijdens een potje kaarten op zondag. Deze gesprekken zaten boordevol verhalen en legendes over Schilde, die de nonkels op hun beurt ook hadden doorgekregen van hun grootouders en die teruggingen tot in 1800. Enkele verhalen gaan zelfs terug tot in ± 1600! De neergeschreven gesprekken en interviews vormden de basis voor allerlei voordrachten en vertelavonden van Scilla, met de midzomernachtwandelingen als hun stokpaardje. Naast orale tradities, maakt feestcultuur zeker ook deel uit van de werking van Scilla!

• Midzomernachtwandeling

'Een levende traditie, gestoeld op het verleden.' De nonkels van Paul geloofden sterk in heksen en duivels en hadden allerlei bijgeloof, wat leidde tot verhalen die Paul gefascineerd optekende. Hieruit ontstond in 1987 de eerste midzomernachtwandeling door Scilla: een wandeling door het bos bij schermerlicht met een

heksenverhaal als leidraad, die een groep van 80 man langsheen bepaalde plaatsen leidde waar zich iets duisters zou hebben afgespeeld, vergezeld van enkele griezelende attracties. Het verhalende en griezelende aspect van de tocht evolueerde naar een echte opvoering van de gebeurtenissen met zo'n 4 tot 5 toneeltjes per wandeling met unieke decorstukken en een ludiek aspect kwam in de plaats. Bovendien betrokken ze, onder invloed van de zoon van Paul, Guy Vekemans, elk jaar een stukje lokale geschiedenis van Schilde om de verhalen en locaties een historische kern en context te geven. Verder is er live muziek en eten bijgekomen, uit de boogde tijd en is de thematiek enorm uitgebreid.

Tegenwoordig trekt de midzomernachtwandeling 400 à 500 bezoekers per wandeling, zijn er drie avonden waarop het evenement plaatsvindt en werken er 65 personen aan mee. Bovendien is het evenement dit jaar aan zijn 30ste editie toe, met als thema opwarming van de aarde.

• Sprookjeswandelingen

De rijke traditie van verhalen inspireert ook tot sprookjeswandelingen, waarbij Scilla focust op gezinnen met jonge kinderen. Deze vinden plaats de eerste zaterdag van november en trekken gemiddeld zo'n 400 bezoekers.

Ook met en voor scholen in de buurt organiseert Scilla sprookjeswandelingen of rondleidingen in Schilde voor de oudere kinderen, telkens gecombineerd met een opvoering van de verhalen. Liedjes komen ook aan bod. Volwassenen krijgen ook de kans om een rondleiding te volgen, maar ook hier ontbreken de verhalen

© Guido Van Ghelder - Scilla

niet. Paul verkleedt zich als butler van de baron, om de geschiedenis en de verhalen van de baron en barones van Schilde in leven te houden.

Op de tweejaarlijkse fortendag voor leerlingen uit basisscholen uit de streek worden verhalen over WO1 verteld in het fort van Schilde zelf. "Als je de verhalen vertelt op de locaties waar deze zich ook effectief hebben afgespeeld, heeft dit veel meer impact op de luisteraars."

• Heemfeesten

De jaarlijkse heemfeesten van Scilla tijdens het laatste weekend van augustus trekken ook heel wat bezoekers. Deze feesten zijn in 1980 ontstaan en passen binnen de traditie van de zogenaamde nieuwe buurtfeesten. Een combinatie van een hapje en een drankje, diverse optredens, een springkasteel voor de kinderen en een kampioenschap volksspelen, maakt dit evenement zeer aantrekkelijk voor jong en oud.

Sprookjeswandelingen © Guido Van Ghelder - Scilla

Heemfeesten © Guido Van Ghelder - Scilla

Het niet-tastbaar erfgoed dat we over 100 jaar liefst nog steeds zouden zien leven ...

"Het liefst zou ik willen dat onze kring zelf over 100 jaar nog voort bestaat en dat mensen zich nog steeds bezighouden met de registratie, de verwerking en de uitvoering ervan voor een groot publiek. Immers, de wereld is steeds in verandering. Het heeft geen zin om alleen vast te houden aan verloren tradities, maar juist wel om deze tradities vast te leggen en open te staan voor nieuwe ontwikkelingen. Dit is onze taak als heemkundige, om deze zaken te combineren. Om nieuwe instromen en minderheidsgroepen te betrekken."

De meest verrassende ontdekking door dit 'gemeente-onderzoek' ...

"Ik stelde vast dat elke traditie, elke aspect van cultureel erfgoed onlosmakelijk met elkaar verbonden is. Of het nu gaat over onroerend, roerend of immaterieel erfgoed. De orale traditie, met de verhalen, is noodzakelijk om context te geven bij gebouwen, objecten ... Bovendien is de connectie met de locatie is enorm belangrijk. Daarom brengen wij ook de verhalen ter plaatse, zoals de fortendag. Er is dus een noodzakelijke wisselwerking nodig tussen alle factoren van erfgoed."

Ook heeft de gemeente niet zo veel tradities meer die door alle bewoners gekend zijn en dit geldt als rode draad doorheen dit onderzoek. Door de enorme in- en uitstroom van mensen en de invloeden van (internationale) nieuwe gemeenschappen, al sinds de tweede wereldoorlog, zijn er veel connecties verloren gegaan. Daarom bestaat er bv. geen alomtegenwoordig, authentiek dialect meer in Schilde. Echter is er wel deze enorme berg aan orale tradities waarmee wij kunnen werken en die al sinds de jaren '60, nog voor het ontstaan van de kring, werden geregistreerd."

Patrick Anthoni, voorzitter Scilla

HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL - HEEMPROFIEL

FIER OP WAT ZIJ DOEN

© Guido Van Ghelder - Scilla

- Actief sinds 1954, focust de **dansgroep Mieke Stout** op volksdansen met een internationaal karakter. Volksdansen is voor iedereen en van alle tijden. Dit bewijzen ze door de werking met mindervaliden, genaamd Marjolijntje. Senioren, jongeren en volwassenen kunnen zich ook aansluiten. De groep bestaat uit zo'n 120 leden. Ze zien zichzelf als een gezonde en ontspannende vrijetijdsbesteding.

© Alida Nicola

- Schildenaar en **fervent kantklosser Alida Nicola** (80 jaar) is de grondlegger van Wezelse kant, gekenmerkt door doorlopende draden en twaalf klossen rond één speld. De unieke Wezelse kant is wereldwijd gekend in kantmiddens en wordt ook nog uitgevoerd, ondanks de hoge moeilijkheidsgraad. Haar kennis kreeg ze via een opleiding kantklossen en op haar beurt geeft ze haar kennis door via een zelf ontworpen patronenmap en syllabus over de Wezelse kant. Vroeger organiseerde ze ook allerlei workshops.

© Scilla

- In de Middeleeuwen waren gildes begaan met de bescherming van hun dorp. Zij stonden in voor de veiligheid van de mensen. De **Koninklijke Sint-Sebastiaans gilde**, ontstaan in 1684, is gespecialiseerd in de handboog en momenteel zijn ze nog met 25 leden vrij tot zeer actief om het patrimonium en de gebruiken in ere te houden. Ze beoefenen hun sport op de hoge wip, de liggende wip en op doel en ringen.

FIER OP HOE ZIJ TRADITIES DOORGEVEN

1. Elk weekend komt de Chiro van Schilde samen, de meisjes (Chiro Don Bosco) sinds 1949 en de jongens (Chiro Gieke) sinds 1951, om plezier te maken. Al is er ook tijd voor serieuze momenten waarin bepaalde tradities een rol spelen. Zo wordt er veel belang gehecht aan de formatie telkens aan het begin van de activiteit. Een andere traditie die de Chiro van Schilde in ere houdt is de jaarlijkse mosselsouper, ontstaan rond 1990. Een themadiner waarop 70 tot 80 leiders verkleed samenkomen. Ook al worden er geen mosselen meer gegeten, de naam wordt in ere gehouden.
2. **Scilla** is ontstaan in het voorjaar van 1966. Als Heemkundige Kring spelen ze sindsdien een actieve rol in de gemeente. Via uiteenlopende evenementen (workshops, lezingen, vertelavonden, rondleidingen...) dragen zij hun kennis over het verleden en volksgebruiken door aan jongere generaties via o.a. samenwerkingen met scholen uit de omgeving of de volksspelen voor de kinderen tijdens de Heemfeesten.

© Marieke Anthoni

© Guido Van Ghelder - Scilla

TRADITIE VAN DE TOEKOMST?

Oude kermissen en markten worden vervangen door nieuwe straatfeesten en tradities in Schilde.

© Leide Anthoni

© Schilde Feest

© Carrousel

De buurtborrel rond het Kerkplein, dit jaar de 11^e editie. Dit evenement is er voor en door de plaatselijke inwoners. Er is kinderstratanimatie, optredens van lokale groepjes, een free podium ...

Schilde Feest! vindt jaarlijks aan het begin van de zomer plaats op de Turnhoutsebaan. De hele straat wordt omgetoverd tot braderij en avondmarkt. De middenstand geeft bovendien serieuze kortingen en promoties tijdens dit evenement.

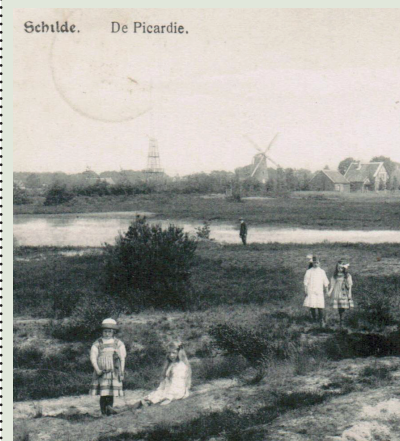
Elke dinsdag van augustus, nu al voor het 11de jaar op rij, vinden in het park van Schilde de gezellige en sfeervolle **Carrousel Zomeravonden** plaats. Een groep enthousiaste vrijwilligers, geboren en getogen Schildenaren, die zichzelf ondertussen de Carrousel-familie noemen, zetten dit gratis muziekfestivalletje telkens weer met veel plezier samen op poten. Op het podium passeren zowel plaatselijk en jong aanstormend talent als gevestigde waarden, die met hun mix van zomerse beats en melodien zowel jong als oud Schilde aan het dansen krijgen!

→ www.carrouselshilde.be/wordpress

DIT VERHAAL KENT IEDEREEN

Lichtjes op het Ven

De volkswijk Picardie tussen Schilde en 's-Gravenswezel was gekend voor haar talrijke vennen en heidegronden. *Jean, een van de vele stropers die actief waren in het gebied, begint aan zijn dagelijkse avondwandeling langs de verschillende stropen. Met zijn juttenzak vol hazen en konijnen, passeert hij langs een van de vennen. Tot zijn grote verbazing ziet hij allemaal lichtjes op het ven. Zouden er andere stropers zijn, vraagt hij zich verontwaardigd af. Plots herinnert hij zich een verhaal van zijn grootmoeder die hem eens gewaarschuwd had voor de lichtjes op het ven. Het zijn de zieltjes van ongedoopte kinderen. Als je ernaar wijst, rot je arm af en als je ze wenkt, komen ze op je af en doden ze jou. Jean kreeg de duivel in zich, naar eigen vertellen, en wenkte de lichtjes. Niet veel later zag hij beweging op het ven en kwamen de lichtjes steeds dichterbij. Hij begon te lopen, schopte zijn klompen uit en gooide zijn juttenzak weg. Aangekomen thuis, stormt hij binnen, trekt de deur achter zich dicht en hoort hij een enorm bonk op de deur. Zijn vader geschrokken van het tafereel biedt hem een borrel aan en ze wachten geduldig af. Na enkele borrels, willen ze de situatie toch eens bekijken en gaan ze naar buiten. Niets te zien op het eerste zicht, maar als ze zich omdraaien merken ze een zwart klein ingebrand handje te zien in de deur en blijven ze aan de grond genageld staan.* Wie het verhaal niet gelooft, kan op zoek gaan naar de deur. Paul heeft hem met zijn eigen ogen al gezien.

© Scilla

PRODUCT UIT EIGEN STREEK =

Honing!

Imkers zijn dus typisch voor de streek. De heideplanten zijn immers erg attractief voor bijen en daarom was de **bijenteelt** eeuwenlang onderdeel van het boerenbedrijf. Met de oprichting van de Koninklijke Imkersvereniging Sint-Ambrosius in 1911 is onafgebroken een gilde aanwezig geweest in Schilde. Vroeger verdienden imkers hun boterham met de bijproducten: zoals schoensmeer en boenwas. De groep telt tussen de 60 tot 80 imkers die worden ondersteund en bijgeschoold. De gilde organiseert cursussen en workshops, zoals honing slingeren. Honing is dus een echt streekproduct.

© Paul Beilens

ONZE LOKALE VOLKSSPORTKAMPIOENEN

David Bergen heeft een enorme passie voor bomen én draagt de titel van Belgische en Europese kampioen in de boomsport. Hij behoort bij de top van de Lage Landen en beheerst als geen ander de bijl, ketting- en trekzaag. Beropshalve neemt hij de verzorging van bomen op zich met zijn boomverzorgingsbedrijf dat werkt volgens ecologische regels. Hij is gekend in heel Schilde omdat hij zelf evenementen, wedstrijden en workshops organiseert.

© www.bergenboomverzorging.be

ONZE JEUGDBEWEGINGEN

Chiro Don Bosco en Chiro Gieke: een meisjes- en jongensgroep, respectievelijk sinds 1949 en 1951.

Scouts & Gidsen Schilde, 1946.

49 BP Schilde & Notre Dame Des Bois,

Franstalige scouts.

... en de favoriete jeugdbewegings traditie van ...

Marieke Anthoni (Chiro Don Bosco):

DE VREDESDANS

“Elk jaar sluiten wij ons kamp af met een heus kampvuur. Een traditie sinds jaar en dag is de bijhorende vredesdans, een echt kippenvelmoment tijdens deze avond. De muziek is redelijk banaal, alsook de danspassen, maar iedereen doet mee, van de kookouders tot de allerjongste. Dansen met zo’n 100 man geeft toch een heel speciaal gevoel. Ook mijn mama beaamt dit volledig.”

© Marieke Anthoni

ONZE AMBACHTEN – TOEKOMST VERZEKERD!

© Guido Van Ghelder – Scilla

De bakoven van Scilla

Scilla bezit een authentieke mobiele bakoven. Eric Vanhaleweyk (43 jaar) is de bakker van dienst en weet als geen ander hoe je broden moet bakken. Scilla organiseert workshops met kinderen in samenwerking met de speelpleinwerking en Eric krijgt ook elk jaar een plaatsje op de Heemfeesten. Daarnaast is er in de Dobbelhoewe in Schilde nog een ovenbuur in gebruik.

© www.dodoenstuin.be

Kruidentuin Dodoenstuin

Uit de vroegere moestuin van het kasteel te Schilde is rond 1977 de Dodoenstuin ontstaan, een renaissancekruidentuin, opgedragen aan de Vlaamse kruidkundige Rembert Dodoens. Er zijn allerlei moestuintjes en verschillende percelen, met de kruidenreus als pronkstuk. Een hele groep vrijwilligers van herboristen, tuiniers, kruidenaars, moestuiniers tot geïnteresseerde leken onderhouden de tuin die heel wat bezoekers trekt.

→ www.dodoenstuin.be